

Sankt Nicolai kyrka Trelleborg

55.3761, 13.1511

Ursprungligen stod en medeltidskyrka på platsen för Sankt Nicolai kyrka i Trelleborg. Den var till sina äldsta delar troligen uppförd redan innan Petrikyrkan i Ystad byggdes på 1260-talet. Även den gamla kyrkobyggnaden var helgad åt Sankt Nicolaus, sjöfararnas helgon, och dessutom en av förebilderna till vår julklappsutdelande jultomte.

När församlingen växte på 1800-talet beslutade man sig för att riva nästan hela den gamla kyrkan och bygga en ny, uppförd efter ritningar framtagna av domkyrkoarkitekt Helgo Zettervall. Man rev alla medeltiden utbyggnader samt koret, och kyrkorummet gjordes högre. Nya valv slogs och ett nytt tvärskepp med kor uppfördes. Man behöll dock det gamla kyrktornet, som hade byggts under första halvan av 1600-talet. Men en del av den ursprungliga 1200-talskyrkan finns också bevarad.

När kyrkan stod klar 1883 plockade man undan nästan alla inventarier från den gamla kyrkan, men flera av dem togs fram igen på 1920-talet. Som exempelvis altarpuppans från 1600-talets mitt, som har nattvardens instiftande som centralmotiv.

Mittbilden i altarpuppans togs ur altartavlan i samband med att den förra kyrkan på platsen revs 1883, och placerades därefter bakom dopfunten. 1924 fick den dock åter sin rätta plats i altartavlans mitt. Nattvardstavlan omges av två vaktande figurer; till höger Johannes Döparen och till vänster Moses.

Altarpuppans överstycke är försett med Fredrik II:s namnskiffer.

Predikstolen från tidigt 1600-tal i snidad ek har fem figurframställningar föreställande syndafallet, domen över koin, korsfästelsen, uppståndelsen och yttersta domen. Mellan varje fält ser vi de fyra evangelisterna.

Den nuvarande färgskalan i brunt och guld tillkom i början av 1880-talet då den ursprungliga bemålningen togs bort.

Baldakinen som hörde till predikstolen hänger nu över dopfunten och har kvar sina ursprungliga färger, samma som predikstolen en gång hade. Det krönte monogrammet är över kung Christian IV. Dopfunten i kalksten är tillverkad på Gotland på 1400-talet.

Dopfatet av mässing är från 1500-talet.

På båda sidor i koret finns så kallade munkstolar skurna i ek, troligen gjorda på 1300-talet, och som förmodligen ursprungligen fanns i det senare rivna Fransiscanerklösteret i Trelleborg.

På den östra väggen i det norra korsarmen finns bland annat ett epitafium över rådmannen Niels Bertelsen, och som denne skänkte till kyrkan 1614. Han är här avbildad med sina tre hustrur. Hans första hustru Margarete Simonsdotter dog i barnsäng år 1600, och parets barn ligger för hennes fötter. Hans andra hustru Dorte Mickelsdotter dog 1614, och det var efter hennes död han lät måla tavlan. Han och hans tredje hustru Bente Gudmundsdotter var då ännu i livet.

Det som nu är dörren till det Ehrenbuschska gravkoret var i den tidigare kyrkan dörr till predikstolen. Till höger om dörren finns det Ehrenbuschska begravningsvapnet som bars till kyrkan i samband med att Joakim Ehrenbuschs begravdes 1699.

I kyrkan finns också bland annat det Ehrenbuschska begravningsvapnet från 1680, över Joakim Ehrenbusch som vilar i ett eget gravkor tillsammans med sin maka och bror.

Joakim Ehrenbusch från Rydsgård hette ursprungligen Joakim Buscovius och bland mycket annat var han med om att instifta Lunds universitet år 1668. Han blev senare ledamot i den kommission som inrättades för att införa den svenska lagen i de sydsvenska landskapen, och det var när han adlades år 1681 som han antog namnet Ehrenbusch.

Ett sidoaltare med kyrkans medeltida altarskiva tillkom på 1960-talet i norra korsarmen och sedan 1999 står en elektrisk orgel placerad i södra korsarmen. Denna är sammankopplad med en kraftig kabel med orgelverket på läktaren.

Votivskeppet är huggen av en furustock, och har i aktern en inskription som berättar att det skänkts till kyrkan år 1817.

I vapenhuset finns många bilder av olika träd, bilder som kommer från bänkdörrarna i den gamla kyrkan.

Enligt en gammal sägen har kyrkogrimen sin hemvist i tornet.

Det sägs att han ofredade i synnerhet elaka människor, men också andra om de inte uppfyllde hans önskningar.

Innan Trelleborg blev köping, fanns här en tomväktare vid namn Maths som slugt förstod att begagna sig av folkets vidskepelse. Maths var ensam tornväktare och hade enligt egen utsago ett gott förhållande till kyrkogrimen.

Bland annat lät han en vinter meddela att kyrkogrimen tycket det var kallt i tornet, varpå en bonde genast skänkte några knippor hö, så att kyrkogrimen och Maths kunde hålla värmen.

En annan gång kort före juletid, då alla spöken är vid elakt lynne drog sig Maths för att hålla kyrkogrimens sällskap under en hel helg, och med bystyrelsens medgivande fick Maths permission.

Bystyrelsen beslöt därefter att ge Maths ett biträde, men att denne skulle dela lön med honom.

Att dela på sin redan magra lön hade dock inte Maths lust till, och när den nyanställde tomväktaren första gången uppsteg i tornet kl 9 på aftonen för att börja sin tjänstgöring möttes han av just kyrkogrimen, och blev då så skrämmd att han ramlade ned för trapporna till nästa våning, där han låg sanslös en lång stund. Han tog snabbt avsked och någon annan aspirant anmälde sig inte efter detta. Man viskade dock om att Maths vid detta tillfälle själv spelat rollen som kyrkogrim.

Källor:

Webb: "Sankt Nicolai kyrka". Svenska kyrkan i Trelleborg. Gustaf Centervall.

Pdf: "Sankt Nicolai kyrka - antikvarisk rapport". Regionmuseet Kristianstad 2014. Kerstin Börjesson.

Bok: "Det medeltida Skåne - En arkeologisk guidebok". Peter Carelli 2010. ISBN 978-91-85377-91-6